

KİTAP

Doğan Hızlan

dhizlan@hurriyet.com.tr

Tanpınar incelemelerinde bir eksik tamamlandı

Handan İnci'nin 'Orpheus'un Şarkısı' adlı incelemesini dikkatle okumanızı salık veririm. Edineceğiniz bilgiler Tanpınar romanlarını daha derinden okumanızı sağlayacak

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yapıtlarının yanı sıra birçoğunuz onun hakkındaki incelemeleri de okumuşsunuzdur.

Handan İnci, **'Orpheus'un Şarkısı'** adlı kitabında, alt başlığında da belirttiği üzere, Tanpınar'ın romanlarında aşk ve kadın kavramlarını nasıl değerlendirdiğini, kullandığını ele alıyor.

Handan İnci, bütün bu araştırmaların, günlüklerin ışığında Tanpınar'ın aşk ve kadın konusundaki düşüncelerinden, romandaki kadın kahramanlarının kimliklerini analiz ederek yaklaşıyor.

İnci'nin saptamalarından birbirinden önemli sonuçlar çıkıyor. Bunlardan birincisi, Tanpınar'ın, aşkı **'yaratmak, yazma'** için bir itici güç olarak kullandığı -ki Orpheus adı buradan geliyor-, diğeri de romanlarında kadınları yine erkeklerin anlattığı! Neredeyse dilsiz (Huzur'un Nuran'ı hariç) olduklarının altını çiziyor.

Giriş'te, Tanpınar üzerine böyle bir incelemeyi neden yaptığımı, "Tanpınar için **'aşk romancısı'** denemese bile aşkı onun kadar etkileyici bir dille anlatan pek az yazar olduğu rahatlıkla ileri sürülebilir. Bazı okurlar üzerinde, özellikle kadın karakterlerin derin izler bırakmasının nedeni bu dil olmalı" sözleriyle açıkladıktan sonra, belki birçoğumuzun dikkatinden kaçan bir sorunun yanıtını yine bu **kitapta** veriyor: **"Onun çapındaki bir romancı, neden hep aynı kadını, aynı aşk anlayışını, kimi yerde cümlelere varıncaya kadar ısrarla tekrarlayarak anlatıyordu? Bu okuma denemesinin ulaşmayı amaçladığı sonuç işte bu sorunun cevabıdır..."**

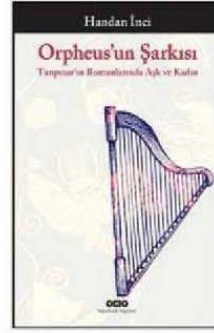
İnci, Tanpınar'ın **'Mahur Beste-Nuran'**, **'Sahnenin Dışındakiler-Sabiha'**, **'Huzur-Nuran'** ve (tamamlanmamış bir eser olsa da) **'Aydaki Kadın-Leyla'**yı tüm ayrıntılarıyla, romandaki konumları ve genel olarak Tanpınar'ın aşk-kadın anlayışındaki konumlarıyla mukayeseli olarak değerlendiriyor.

İki erkek tipi

İnci'ye göre, Tanpınar'ın kadınlarının romandaki hallerini, konumlarını değiştiren veya belirleyen iki erkek tipi var: **"Biri; dış görünümüyle cazip, parasal açıdan güçlü, hayat karşısında iradeli ve yönlendirici, diğeri çevresinin dikkatini çekebilecek özelliği olmayan, silik, beceriksiz bir erkek."**

Kadınları da bu erkek bakış açısından anlatıyor. Tanpınar'ın kimi zaman günlüklerinde kendi sözleriyle 'cinsiyetçi' bir tavrı var gibi görünse de İnci eserlerinde böyle olmadığını ve orada 'estetik' ölçütlerle değerlendirdiğini izah ediyor.

"Tanpınar kendi hayatında ve eserlerinde nasıl bir kadın tahayyül ediyordu" sorusunun detaylı cevabını veriyor İnci, bu önemli çalışmasında: **"Böyle bir inceleme bence, Tanpınar'ın romanlarının yeniden okunmasını gerektiriyor! Bu yönüyle önemli olduğu kadar, Tanpınar konusunda bu vakte kadar yapılmış çalışmalar içinden de özgünlüğüyle sıyrılıyor kitap!"**

Orpheus'un Şarkısı
- Tanpınar'ın Romanlarında Aşk ve Kadın
Handan İnci
Yapı Kredi Yayınları

Çağlayan Çevik'in kendisiyle yaptığı söyleşide **"Yine mi Tanpınar diyenler olursa"**, yönündeki dikkatini şöyle cevaplıyor Handan İnci: **"Öyleyse 'yine mi Tanpınar' diyenlere hemen müjdeleyeyim: 'Yine ve yeni' Tanpınar çalışmaları da var yolda... Bu defa Tanpınar'ın bütün yapıtlarını kapsayan geniş bir 'okuma kılavuzu' hazırlıyoruz öğrencilerimle birlikte. Ama evet, haklısın, 'yine mi?' cümlesini kurdurabilecek bir bereket var Tanpınar çalışmalarında. Yıllar önce Abdullah Uçman'la birlikte Tanpınar literatürünü saptayan bir çalışma yapmıştık.**

O sırada birkaç yüz olan makale sayısı şimdi bini çoktan aşmış durumda. Epeyce de **kitap** yayımlandı. Yazarın şikâyet ettiği suskunluk karşısında bu bolluk bir ifrat/tefrit gibi görünebilir. Öyle de görünüyor aslında. Ama bu yazıların çok büyük bir kısmı tekrardan ibaret. Kimi **kitaplar** da öyle. Ciddi bir elemeye dikkate değer çok az yazı **kitap** kalacaktır. Kimseye **'Tanpınar üzerine yazmayın'** diyemeyiz elbette, sadece yazara yeni bir bakış açısı getirmelerini bekleyebiliriz."

Demek ki, Handan İnci'nin yeni çalışmalarını bekleyeceğiz.

Tanpınar'ı yeniden ve Handan İnci'nin **'Orpheus'un Şarkısı'** adlı önemli incelemesini dikkatle okumanızı salık veririm, iki kavram ışığında edineceğiniz bilgiler romanları daha derinden ve daha ayrıntılı okumanızı sağlayacak.